

طراحی الگویی در جهت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست (مورد مطالعه دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران)

نوع مقاله: پژوهشی

علی اکبر طاهری^۱

یوسف تقی پوریان^۲

رضیه علی خانی^۳

رضا فلاح^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۳/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۵/۸

چکیده

این پژوهش با تمرکز بر توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی پایدار و کاهش اثرات زیست‌محیطی، دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران را به‌عنوان نمونه مورد مطالعه قرار داده است. هدف اصلی این پژوهش، ارائه مدلی جامع برای تلفیق اصول پایداری در مدیریت مالی سازمان‌ها است. در این راستا، انتخاب و تعیین شاخص‌ها با بهره‌گیری از ادبیات تحقیق و انجام مصاحبه‌های اکتشافی، به‌علاوه نظر سنجی از ۱۹ نفر از مدیران واحدهای دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران، انجام پذیرفت. روش نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و با استفاده از نمونه‌گیری نظری به اشباع نظری رسید و پس از آن، اطلاعات حاصل از تحقیق با استفاده از روش تحلیل مضمون مورد بررسی قرار گرفت. مدل پارادایمی ساخته شده نیز توسط نرم‌افزار Maxqda20 تحلیل شد. یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده انواع مختلف عوامل علی، پدیده‌محور، راهبردها، مداخله‌گر، زمینه‌ای و پیامدها است که در چارچوب رویکرد تحقیق، مدل پیشنهادی در سطح ابعاد و مولفه‌های مورد بررسی اعتبارسنجی شد. این اعتبارسنجی در دو مرحله کمی و کیفی انجام پذیرفت، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد

Aliakbar.taheri@iau.ac.ir

۱ گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران

۲ گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران (نویسنده مسئول)

ytaghipouryan@iau.ac.ir

Razieh_Alikhani@iau.ac.ir

۳ گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران

rezafallah@iau.ac.ir

۴ گروه حسابداری، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران

که توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی، علاوه بر پاسخگویی به الزامات قانونی و اجتماعی، به‌عنوان یک راهبرد اقتصادی هوشمند موجب کاهش هزینه‌ها و بهینه‌سازی منابع می‌شود. موفقیت این مدل نیازمند بازتعریف ساختارهای سازمانی، تقویت فرهنگ پایداری و هماهنگی با سیاست‌های کلان است. دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران می‌توانند به‌عنوان الگویی ملی در تحقق اهداف توسعه پایدار برای سایر مؤسسات آموزشی عمل کنند.

واژه‌های کلیدی: استراتژی‌های مدیریت مالی، پایداری محیطی، اثرات منفی بر محیط‌زیست.

طبقه بندی JEL: A20, A10, B19

مقدمه

همگام با رشد اقتصادی، فشار بر سیستم‌های طبیعی و منابع کره زمین شدت می‌گیرد، واقعیت تأسفبار این است که اقتصاد به رشد خود ادامه می‌دهد، اما محیط زیست که اقتصاد به آن وابسته است رشد نمی‌کند (فرح‌آبادی و حیدرپور، ۱۴۰۱). تخریب محیط زیست یک موضوع مهم در حوزه اقتصاد است و از دهه‌ها قبل مورد توجه محققان و اقتصاددانان مختلف قرار گرفته است. کشورها به دلیل تداوم افزایش انتشار کربن با مشکلات عمده روبرو هستند. جایی که دولت‌ها در تلاش برای مقابله با این مشکلات هستند که بر کیفیت محیطی تأثیر باز بودن تجارت باعث افزایش انتشار کربن و کاهش کیفیت محیطی می‌شود. باز بودن برای تجارت عامل مهمی است که کیفیت محیطی را از طریق ترکیب، تجارت و اثر تکنیک افزایش می‌دهد و به طور مثبت بر انتشار کربن تأثیر می‌گذارد و این تأثیر در سطوح مختلف متفاوت است (خان و همکاران، ۲۰۲۲). در حال گذار از توسعه سریع به توسعه با کیفیت بالا با چالش‌هایی مانند تسریع رشد مبتنی بر نوآوری، تقویت حفاظت از محیط زیست و ارتقاء ساختارهای سازمانی مواجه هستیم. رویکرد پایداری محیطی، ترکیبی از توسعه سبز و نوآوری محور، کلید حل تنش بین رشد اقتصادی و تخریب محیط زیست است (دیمیسیسوی بیانی و کوتوز، ۲۰۲۰). با بدتر شدن آلودگی محیط زیست و افزایش آگاهی زیست محیطی، توجه سازمان‌ها به مسئولیت زیست محیطی برای دستیابی به مزیت رقابتی و رشد بلندمدت بسیار مهم است. زیرا مشارکت زیست محیطی می‌تواند به عنوان یک ابزار استراتژیک برای کاهش هزینه‌ها، بهبود حاکمیت، و افزایش عملکرد عملیاتی و ارزش بازار سازمان‌ها استفاده شود و به کاهش محدودیت‌های مالی کمک نماید (هائو و همکاران، ۲۰۲۳). رابطه بین رشد اقتصادی و تخریب‌های زیست محیطی از یک شکل U معکوس پیروی می‌کند، این رابطه U معکوس به منحنی زیست محیطی کوزنتس معروف است، براساس این نظریه در مراحل اولیه توسعه اقتصادی به دلیل عوامل مختلفی مانند اولویت بالای تولید و اشتغال نسبت به محیط زیست پاک، پایین بودن تکنولوژی تولید، پایین بود سطح آگاهی‌های زیست محیطی و رشد اقتصادی با افزایش تخریب‌های زیست محیطی همراه خواهد بود، اما بعد از رسیدن به یک سطح مشخصی از در آمد سرانه، این رابطه معکوس شده و افزایش رشد اقتصادی منجر به بهبود کیفیت محیط زیست خواهد شد (اصغرپور و همکاران، ۱۳۹۲).

امروزه سازمان‌های دولتی بدون در نظر گرفتن سطح توسعه خود به تمامی واحدها کمک زیادی را دارند، آنها به‌طور کلی به تولید ناخالص داخلی، رشد، اشتغال کمک می‌نمایند، در واقع ستون فقرات بسیاری از کشورهای در حال توسعه در عملکرد مالی و کارآمدی سازمان است، نقشی که سازمان‌ها در

1 Khan et al

2 Demissew Beyene & Kotosz

3 Hao et al

توسعه اقتصادی واحدها خود ایفا می‌نمایند بسیار مهم است و ترویج این عامل در دستور کار و سیاست‌گذاری دولت‌ها قرار می‌گیرد، علی‌رغم درصد بالایی از شکست‌ها که در سازمان به دلیل شیوه ضعیف مدیریت مالی سازمان‌ها را به تعیین نحوه رفتار شیوه مدیریت مالی متمرکز نموده است (دومنیک و همکاران^۱، ۲۰۲۳). درواقع وجود استراتژی توسعه در مدیریت مالی می‌تواند با مشکلات مختلفی روبرو شود که می‌تواند تأثیرات منفی بر عملکرد و سودآوری سازمان‌ها داشته باشد، از مشکلات اصلی استراتژی توسعه در مدیریت مالی، مشکلات مرتبط با تأمین مالی است که ممکن است باعث نارضایتی سهام‌داران یا افزایش بدهی سازمان شود (یانگ و لیو^۲، ۲۰۲۳). در این مورد، مدیریت باید توانایی تأمین منابع مالی لازم برای اجرای استراتژی توسعه را داشته باشد و همچنین باید بتواند این منابع را بهینه مدیریت نماید تا برای شرکت سودآوری بهتری فراهم سازد (سونمیز کاکیر و آدیگوزل^۳، ۲۰۲۳). از مشکلات استراتژی توسعه در مدیریت مالی به عدم تطابق بین استراتژی توسعه و اهداف مالی سازمان نیز می‌توان اشاره نمود که در آن، ممکن است سازمان به دنبال توسعه و رشد باشد؛ اما اهداف مالی مشخصی برای رسیدن به آن تعیین نکرده باشند که این عامل می‌تواند باعث عدم موفقیت استراتژی توسعه در سازمان شود (هیدایت و همکاران^۴، ۲۰۲۴). استراتژی توسعه باید با استراتژی مالی سازمان هماهنگ شود تا به بهینه‌سازی عملکرد و سودآوری سازمان کمک نماید. این هماهنگی بین استراتژی توسعه و استراتژی مالی شامل تعیین اهداف مالی و مالیاتی، مدیریت منابع مالی، تعیین منابع مالی، و پیش‌بینی نتایج مالی است (یانگ^۵، ۲۰۲۴). عدم تطابق بین استراتژی توسعه و اهداف مالی سازمان می‌تواند باعث ایجاد تنش و باعث عدم تحقق اهداف توسعه و رشد شرکت گردد. برای حل این مشکل، مدیران باید با همکاری تیم مالی، استراتژی توسعه را با اهداف مالی هماهنگ و اطمینان حاصل نمایند که استراتژی توسعه قابلیت تأمین منابع مالی لازم را دارد، اگر استراتژی توسعه شرکت شامل گسترش بازار یا توسعه محصولات جدید باشد، باید تضمین شود که تأمین منابع مالی برای این پروژه‌ها در دسترس است و این عامل به توسعه منجر به افزایش سودآوری سازمان خواهد شد (لی^۶، ۲۰۲۴). توسعه اقتصادی در امور مالی یک ارتباط اقتصادی و محیط زیستی است که می‌تواند دستیابی به توسعه پایدار شود، در مدیریت مالی بر مزایای محیط‌زیست که هدف آن عرضه منابع به مشاغل آلاینده و تخصیص منابع مالی به شرکت‌های دارای محیط‌زیست مطلوب است که می‌تواند بر اثرات محیط‌زیست و اقتصاد متمرکز شوند، این عوامل سیاست‌های تأمین

1 Dominic et al

2 Yang & Liu

3 Sonmez Cakir & Adiguzel

4 Hidayat et al

5 Yang

6 Li

مالی سبز با نوسازی ساختاری صنعتی و تقویت پیشرفت فنی سازمان است (یودقاها و میوچاپاندا^۱، ۲۰۲۳). دسترسی به رویکرد پایداری محیطی در جهت پیشرفت اساسی برای دسترسی در جهت ایجاد منبع توسعه و یک رابطه قوی بین محیط و انرژی است که می‌تواند توسعه مالی را در جهت ترویج و توسعه پایدار حمایت و توسعه اقتصادی را یک تسهیل در سرمایه و خدمات ضروری در نظر گیرد (علی و همکاران^۲، ۲۰۲۳). سازمان‌ها باید دغدغه‌های زیست‌محیطی را در جهت استراتژی برای بهبود فضای سازمان مثبت عمل نمایند، اتخاذ سیاست‌های پایداری محیطی شرط لازم برای موفقیت سازمان نیست (دانسو و همکاران^۳، ۲۰۱۹).

توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست در دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران با چالش‌ها و موانعی روبه‌رو است. یکی از مشکلات اصلی این دانشگاه‌ها، محدودیت بودجه و منابع مالی است. با توجه به اینکه این دانشگاه‌ها به تجهیزات و فناوری‌های پیشرفته نیاز دارند، این محدودیت مالی می‌تواند توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی پایدار و محیط زیستی را به چالش کشاند. از مشکلات موجود در این دانشگاه‌ها، عدم آگاهی و تمایل کافی مدیران و کارکنان به اهمیت مدیریت مالی پایدار و کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست است. برای اجرای استراتژی‌های مدیریت مالی پایدار، نیاز به آموزش و آگاهی کافی درباره این موضوع وجود دارد که ممکن است مدیران و کارکنان این دانشگاه‌ها از آن غافل باشند. همچنین، وجود ساختارهای سنتی و عدم اعتقاد به اهمیت مدیریت مالی پایدار و حفاظت از محیط‌زیست می‌تواند موانعی برای توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی پایدار در دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران باشد. برای حل این مشکلات، نیاز به تغییر فرهنگ سازمانی و ایجاد توجه به این موضوعات در سطح بالاتر مدیریتی و اجرایی دانشگاه‌ها وجود دارد. مشکلات و موانع دیگری نیز در توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست در دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران وجود دارد. به عنوان مثال، عدم توافق و هماهنگی بین اعضای هیئت‌علمی و مدیریت دانشگاه در خصوص اهداف و استراتژی‌های مالی پایدار می‌تواند به تعقیب این اهداف مانع شود. نبود سیاست‌ها و قوانین مشخص در زمینه مدیریت مالی پایدار و حفاظت از محیط‌زیست نیز یکی دیگر از چالش‌های اساسی است. ایجاد سیاست‌ها و استانداردهای واضح و مشخص در این زمینه، نه تنها بهبود عملکرد مالی دانشگاه‌ها را ایجاد می‌کند؛ بلکه می‌تواند در حفاظت از محیط‌زیست نیز مؤثر باشد. در نهایت، عدم توجه به نیازهای و نظرات سایر مراجعان و اعضای جامعه دانشگاهی نیز می‌تواند یکی از موانع توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی پایدار و حفاظت از محیط‌زیست در دانشگاه‌ها باشد.

1 Udeagha & Muchapondwa

2 Ali et al

3 Danso et al

شناخت نیازهای مخاطبان و جوامع محلی و اجتماعی و اعمال تغییرات مطابق با این نیازها، می‌تواند بهبود عملکرد مالی و محیط زیستی دانشگاه‌ها را تسریع بخشد. بنابراین، هدف اصلی این مطالعه پرداختن به این شکاف تحقیقاتی و کمک به ادبیات موجود با تجزیه و تحلیل عوامل اصلی جهت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست است. نتیجه این مطالعه کمک زیادی به پر کردن شکاف نظریه‌ای موجود در این زمینه تحقیقاتی می‌نماید؛ بنابراین سؤال اصلی این پژوهش بدین صورت است که ارائه مدل در جهت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران چگونه خواهد بود؟

هدف اصلی تحقیق حاضر این است که با توجه هم زمان بر مدل الگویی در جهت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست در سطوح مختلف بپردازد، به همین منظور اهداف زیر مطرح شده است:

- تعیین شرایط علی در جهت مشارکت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست.
- تعیین شرایط زمینه‌ای در جهت مشارکت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست
- تعیین شرایط محوری در جهت مشارکت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست
- تعیین شرایط مداخله‌گر در جهت مشارکت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست
- تعیین شرایط راهبردی در جهت مشارکت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست.
- تعیین شرایط پیامد در جهت مشارکت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست.

۱- پیشینه و چارچوب نظری پژوهش

۱-۱- استراتژی مدیریت مالی

استراتژی مدیریت مالی، مجموعه‌ای از استراتژی‌ها است که برای بهبود و بهینه‌سازی مدیریت مالی طراحی شده‌اند تا به نتایج بهتر برای سازمان دست یابند. به عبارت دیگر، این استراتژی‌ها راهی

هستند برای حفظ رقابت‌پذیری و تبدیل یک شرکت به یک سازمان جهانی (ساتوسو^۱، ۲۰۱۷). در واقع، استراتژی مدیریت مالی یک برنامه یا رویکرد جامع برای مدیریت همه جنبه‌های مالی یک شخص یا نهاد است که از اهداف بلند مدت تا جزئیات اجرایی را در بر می‌گیرد. این استراتژی شامل مراحل و تصمیمات مختلفی برای مدیریت درآمد، هزینه‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها و مدیریت ریسک به صورت کارآمد و موثر است (آسیاها و سایاها^۲، ۲۰۲۴). با وجود اهمیت برنامه‌ریزی دقیق در استراتژی مدیریت مالی، نمی‌توان از تأثیر محیط داخلی سازمان بر اجرای این استراتژی‌ها غافل شد. تصمیم‌گیری در هر شرایطی نیازمند درک فرهنگ سازمانی و ارتباط آن با تصمیمات مدیریتی است. فرهنگ سازمانی به مجموعه‌ای از باورها و ارزش‌های مشترک اشاره دارد که در یک سازمان شکل گرفته و نهادینه می‌شود و در نتیجه، رفتار اعضای آن را هدایت می‌کند. این فرهنگ می‌تواند تأثیر قابل توجهی در انتخاب استراتژی‌های مالی داشته باشد. در صورت وجود تضاد میان فرهنگ سازمان و استراتژی‌هایی که توسط مدیران انتخاب می‌شود، ممکن است فرایندهای عملیاتی سازمان دچار اختلالات جدی شوند. در برخی موارد، این تضاد و ریسک‌های ناشی از آن می‌تواند به عدم مدیریت مناسب منجر شود و در نهایت، سازمان را به ورشکستگی یا نابودی بکشاند. بنابراین، فرهنگ سازمانی به حدی مهم است که به عنوان یکی از عوامل کلیدی و اساسی موفقیت در تصمیم‌گیری مدیران ارشد تلقی می‌شود. در شرایط رقابتی، شرکت‌های ضعیف از بازار حذف می‌شوند و شرکت‌های قوی به دنبال بهره‌برداری از فرصت‌ها هستند. در چنین محیطی، برای کسب مزیت رقابتی، این شرکت‌ها باید استراتژی‌های مالی خود را به سرعت و با دقت انتخاب کنند (مرادی، ۱۳۹۷). با در نظر گرفتن این نکته که فرهنگ سازمانی به عنوان یک عامل داخلی بر استراتژی‌های مدیریت مالی تأثیر می‌گذارد، باید به این نکته نیز توجه داشت که استراتژی‌های مالی به عنوان یک چارچوب پویا، هدایت تصمیماتی که ماهیت و جهت امور مالی سازمان را تعیین می‌کنند را در بر می‌گیرند. بنابراین، استراتژی مدیریت مالی مجموعه‌ای پویا و مرتبط از واکنش‌ها و پاسخ‌هاست که بر اساس شرایط محیطی متفاوت و واکنش‌های سایر سازمان‌ها در آن محیط‌ها شکل می‌گیرد (مرادی، ۱۳۹۷). همچنین، تمامی فعالیت‌های تجاری به تأمین مالی وابسته است و معمولاً به عنوان شاه‌رگ حیات کسب و کار شناخته می‌شود. چه کسب و کارها بزرگ باشند یا کوچک، برای انجام فعالیت‌های تجاری خود به تأمین مالی نیاز دارند. استراتژی و شیوه‌های مدیریت مالی در کسب و کارهای کوچک و متوسط به دلیل ماهیت چرخه نقدینگی، مشکلات مدیریت سرمایه در گردش و چالش‌های تأمین مالی خارجی از طریق سهام، با شیوه‌های موجود در شرکت‌های بزرگ به طور قابل توجهی متفاوت است (یوسی‌فیو و

1 Svatošová

2 Aisyah & Syah

همکاران^۱، ۲۰۲۰) با توجه به این تفاوت‌ها در استراتژی‌های مالی کسب و کارهای کوچک و بزرگ، ایجاد یک چارچوب مشخص برای مدیریت مالی از اهمیت بالایی برخوردار است. چارچوب استراتژی مدیریت مالی شامل فرآیندها، سیستم‌ها، کنترل‌های داخلی و شیوه‌های مربوط به نحوه مدیریت درآمدها، هزینه‌ها، دارایی‌ها، بدهی‌ها و موارد پیش‌بینی نشده توسط بخش است. همچنین شامل سیستم‌های آن برای مدیریت ریسک و نظارت بر عملکرد مالی و عملیاتی خود، از جمله عملکرد بودجه و گزارش‌دهی در مورد این عملکردها، هم به صورت داخلی و هم خارجی نیز می‌باشد (چیپیکوتو و کوسیر^۲، ۲۰۲۲).

۲-۱- آگاهی زیست محیطی

آگاهی زیست محیطی به میزان اطلاعات فرد درباره مسائل زیست محیطی و عوامل مؤثر در گسترش آن اشاره دارد و شامل شناخت چگونگی رفتار برای بهبود این چالش‌ها است. به عبارت دیگر، این آگاهی شامل دانش عملی افراد در مورد محیط زیست، بوم‌شناسی زمین و تأثیرات کنش‌های انسانی بر آن می‌باشد. گسترش دانش و آگاهی در زمینه مسائل زیست محیطی یکی از راهکارهای مؤثر برای مقابله با چالش‌های زیست محیطی و دستیابی به توسعه پایدار به شمار می‌رود. در این راستا، فعالیت‌های جنبش‌های اجتماعی به طور کلی و سازمان‌های زیست محیطی به طور خاص بر پایه این اصل بنا شده‌اند که دانش و آگاهی عمومی می‌تواند به حمایت از محیط زیست کمک کند (شفائی مقدم و نیازی، ۱۳۹۹). بنابراین، درک و ترویج این نوع آگاهی نه تنها برای حفاظت از محیط زیست ضروری است، بلکه به تحقق اهداف توسعه پایدار نیز کمک شایانی می‌کند. آگاهی زیست محیطی به دلایل گوناگونی اهمیت دارد. این نوع آگاهی نه تنها ارتباط انسان با دنیای طبیعی را تقویت می‌کند، بلکه ترویج توسعه پایدار را نیز به همراه دارد و از منابع طبیعی ارزشمند و گونه‌های آسیب‌پذیر گیاهی و جانوری را حفاظت می‌کند (بالاسیوربامینیان^۳، ۲۰۱۷). به این ترتیب، افزایش دانش و آگاهی در زمینه مسائل زیست محیطی، نه تنها یکی از راه‌های مؤثر برای مواجهه با چالش‌های زیست محیطی و دستیابی به توسعه پایدار به شمار رفته و به ترویج آن کمک می‌کند، بلکه ارتباط انسان با دنیای طبیعی را نیز تقویت می‌کند. در این زمینه، فعالیت‌های جنبش‌های اجتماعی به طور کلی و سازمان‌های غیردولتی زیست محیطی به طور خاص، بر این اصل استوار شده‌اند که افزایش دانش و آگاهی عمومی می‌تواند به حمایت از محیط زیست منجر شود (مزیدی و مزیدی، ۱۴۰۲). یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین گام‌ها برای حفظ محیط زیست و ترویج زندگی پایدار، ارزیابی رفتار و عملکرد افراد

1 Yusufu et al

2 Chepkuto & Kwasir

3 Balasubramanian

به روشی است که با اصول اساسی زندگی پایدار همخوانی داشته باشد. به عبارت دیگر، افراد باید نحوه رفتار خود در مواجهه با محیط زیست را به گونه ای ارزیابی کنند که به یک منش ثابت و اصول همزیستی با طبیعت دست یابند. چراکه استفاده بهینه از منابع و جلوگیری از تخریب مواهب طبیعی، باعث پایداری زندگی می شود. در کشور ما که جوانان بیشترین درصد جمعیت را تشکیل می دهند، آموزش زیست محیطی می تواند تأثیر بسزایی در تقویت فرهنگ زیست محیطی و تحقق اهداف توسعه پایدار داشته باشد. آموزش در دوران کودکی و نوجوانی، نه تنها در زمینه محیط زیست، بلکه در اکثر مسائل ارزشمند دیگر نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است. این دوران که زمان رشد و تحصیل دانش آموزان است، به دلیل تأثیر عمیق آن بر شکل گیری رفتارها و نگرش های آینده، باید مورد توجه قرار گیرد. همچنین، کودکان و نوجوانان بیش از ۳۰ درصد از کل جمعیت جهان را تشکیل می دهند، که این امر ضرورت آموزش در این گروه سنی را دوچندان می کند (ضرابی و همکاران، ۱۴۰۱).

۳-۱- کاهش اثرات منفی بر محیط زیست

حفاظت از محیط زیست در دهه های اخیر به یکی از مسائل مهم تبدیل شده است. تقریباً همه صنایع از دستورالعمل های حفاظت از محیط زیست پیروی می کنند. به همین دلیل، سازمان های دوستدار محیط زیست به دنبال یافتن شیوه ها و تکنیک هایی برای کاهش آثار منفی زیست محیطی، علاوه بر مقابله با مسائل اقتصادی هستند. هدف اکثر کسب و کارهای دوستدار محیط زیست، کاهش ضایعات و دورریز و در نتیجه افزایش بازدهی مؤسسات و سازمان ها می باشد (مزیدی و مزیدی، ۱۴۰۲). از این رو، یکی از جنبه های کلیدی در این راستا، ترویج رفتارهای طرفدار محیط زیست در میان کارکنان است. رفتارهای طرفدار محیط زیست به مجموعه ای از اقداماتی اشاره دارد که به طور آگاهانه به منظور کاهش تأثیر منفی فعالیت های فرد بر محیط زیست انجام می شوند. این نوع رفتارها می توانند راهی مؤثر برای دستیابی به برنامه های پایداری در محیط کار باشند. رفتار محیطی کارکنان به عنوان تمایل به شرکت در فعالیت های مرتبط با حفاظت از محیط زیست تعریف می شود. از جمله این فعالیت ها می توان به خاموش کردن چراغ ها هنگام ترک دفتر، چاپ دو طرفه، جلوگیری از استفاده از فنجان های یک بار مصرف، همکاری با سازمان ها برای اجرای استراتژی های سبز، استفاده از دوچرخه برای رفت و آمد، کاهش زباله ها و ایجاد راهکارهای جدید برای حفاظت از محیط زیست اشاره کرد (مزیدی و مزیدی، ۱۴۰۲). در این زمینه، توجه به منابع انرژی تجدیدپذیر نیز از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. افزایش تقاضای انرژی و کاهش مستمر ذخایر سوخت های فسیلی، جهان را مجبور به تمرکز بر منابع انرژی تجدیدپذیر کرده است تا نیازهای انرژی و محیط زیست را تأمین کند و از بروز بحران در بخش انرژی جلوگیری نماید. تعداد پروژه های انرژی تجدیدپذیر در حال

ساخت به طور مداوم در حال افزایش است تا دسترسی به انرژی را تضمین کند، هزینه‌ها را کاهش دهد و کیفیت محیط زیست را بهبود بخشد. این یک روند در حال رشد سریع است و انتظار می‌رود در آینده تأثیر بیشتری داشته باشد (وانگ و همکاران، ۲۰۲۰).

جدول ۱: پیشینه پژوهش

نام محقق	سال	عنوان تحقیق	نتایج
پیشینه داخلی			
داودی و همکاران	۱۴۰۳	ارتباط تامین مالی سبز و نوآوری سبز در ریسک پذیری شرکت‌ها با رویکرد نظریه بازی‌ها	بررسی تأثیر ریسک‌پذیری شرکتی بر رابطه بین تأمین مالی سبز و نوآوری سبز مشخص نموده و نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که سطح ریسک‌پذیری پایین‌تری دارند، تأمین مالی سبز تأثیر مثبت قوی‌تری بر نوآوری سبز آنها خواهد داشت. نتیجه‌گیری پس از آزمون پایداری با تغییر روش‌های اندازه‌گیری متغیرهای توضیحی، توضیح متغیرها و به‌کارگیری مدل‌های مختلف برای برآورد معتبر است.
فرح آبادی و همکاران	۱۴۰۲	جهت‌گیری پایداری زیست محیطی و ساختار مالی؛ اثرات تعدیل‌کننده سطح فعالیت، نوع صنعت، سودآوری و سرمایه زیست محیطی	نتایج این تحقیق نشان داد که جهت‌گیری پایداری زیست محیطی بر ساختار مالی شرکت‌های تحت بررسی تأثیر مثبت دارد. علاوه بر این انجام تحلیل‌های بیشتر نشان داد که متغیرهای سطح فعالیت، نوع صنعت، سودآوری و سرمایه‌بری زیست محیطی، اثر پذیری ساختار مالی از جهت‌گیری زیست محیطی را به شکل مثبتی تشدید می‌نماید.
قهرمانی و همکاران	۱۴۰۱	آثار متقابل پارامترهای اجتماعی و عوامل زیست محیطی در سودآوری و ارزش آفرینی اقتصادی: نقش واسطه‌ای نسبت‌های مالی و عوامل پایداری شرکت	یافته‌های پژوهش به این نتیجه می‌رسیم که اگر شرکت‌ها علاوه بر توجه داشتن به موضوع سودآوری، مسائل اجتماعی و عوامل زیست محیطی را نیز در نظر داشته باشند، از طریق ایفای مسئولیت‌های اجتماعی و رسالت حفظ محیط زیست به مشروعیت مضاعف دست یافته و افشای آن به بهبود سودآوری و نهایتاً افزایش ارزش اقتصادی منجر می‌شود.

نام محقق	سال	عنوان تحقیق	نتایج
فرح آبادی و حیدر پور	۱۴۰۱	یکپارچه سازی ذی نفعان و عملکرد مالی؛ نقش میانجی‌گری جهت‌گیری پایداری زیست محیطی	نتایج تحلیل ها، آزمون فرضیه ها نشان داد که یکپارچه سازی ذی نفعان بر عملکرد مالی با نقش میانجی جهت گیری پایداری زیست محیطی تاثیرگذار است. بر این اساس، نظارت و مشارکت ذی نفعان بر رفتار مدیریت در زمینه جهت گیری پایداری زیست محیطی با توجه به نظریه نمایندگی، علاوه بر بهبود عملکرد اقتصادی ناشی از بهره گیری از استراتژی های تولید و مدیریت بهتر، شامل مزایای بلند مدت از عملکرد زیست محیطی بهتر، مانند اجتناب از تعهدات زیست محیطی در آینده نیز خواهد بود.
روحانی راد	۱۴۰۱	بررسی نقش تأمین مالی سبز بر موفقیت مالی شرکت های خصوصی با نقش میانجی سرمایه گذاری سبز	نتایج به دست آمده، حاکی از آن است که تأمین مالی سبز تأثیر مثبت و معناداری بر موفقیت مالی شرکت های خصوصی دارد. همچنین تأثیر مثبت و معنادار تأمین مالی سبز بر سرمایه گذاری سبز مورد تأیید قرار گرفت. در نهایت نتایج این پژوهش نشان داد سرمایه‌گذاری سبز نقش میانجی‌گری بین تأمین مالی سبز و موفقیت مالی شرکت های خصوصی ایفا می کند.
پیشینه خارجی			
لی	۲۰۲۴	رابطه بین مدیریت دارایی‌های نامشهود و توسعه مالی در بیمارستان‌ها	استراتژی‌هایی را برای بهینه‌سازی مدیریت دارایی‌های نامشهود بیمارستانی و ارتقای توسعه مالی پیشنهاد می‌کند. از جمله ایجاد یک سیستم مدیریت دارایی نامشهود سالم، افزایش توانایی توسعه و استفاده از ارزش دارایی نامشهود بیمارستان، و تقویت مدیریت مالی و کنترل ریسک که هدف بررسی رابطه بین مدیریت دارایی‌های نامشهود و توسعه مالی در بیمارستان‌ها به‌منظور ارائه الهام و مرجع مفید برای مدیران بیمارستان‌ها است.

نام محقق	سال	عنوان تحقیق	نتایج
نیورلیلا	۲۰۲۴	بهینه‌سازی عملکرد مالی در یک مدل مدیریت مالی پروژه با فناوری پیشرفته برای اجرای موفقیت‌آمیز فعالیت‌ها	پروژه مالی با تکنولوژی بالا مدل‌های مدیریتی یک استراتژی کلیدی برای مدیریت موثر مالی پروژه در نظر گرفته می‌شوند که شامل مراحل عملی است مانند حسابرسی مالی، تهیه بودجه اولیه، تهیه گزارش‌های مالی دوره ای و نظارت بر عملکرد مالی. حسابرسی‌های مالی به شناسایی نشت‌های مالی و عدم تعادل در سراسر کشور کمک می‌کند
کلیمنچوکوا و ریشنکو	۲۰۲۳	مدل‌سازی استراتژی مدیریت مالی یک بنگاه نوآور زیست‌محیطی	یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مدیریت مالی مؤثر می‌تواند به کاهش ریسک‌های مالی و افزایش سودآوری در شرکت‌های نوآور زیست‌محیطی کمک کند. محققان با تحلیل داده‌های مالی، یک روش‌شناسی برای ارزیابی اثربخشی مدیریت مالی این شرکت‌ها ارائه داده‌اند. این روش‌شناسی می‌تواند به شرکت‌ها در بهبود سیستم مدیریت مالی خود و دستیابی به اهداف سازمانی کمک کند
چن و همکاران	۲۰۲۳	قوانین زیست‌محیطی و عملکرد شرکت‌ها: تأثیرات مدیریت مالی سبز و آگاهی زیست‌محیطی مدیران ارشد	یافته‌های تجربی نشان می‌دهند که مقررات زیست‌محیطی تأثیر مثبتی بر مدیریت مالی سبز دارد و مدیریت مالی سبز به عنوان واسطه بین مقررات زیست‌محیطی و عملکرد سازمانی عمل می‌کند. با این حال، مشخص شده است که آگاهی زیست‌محیطی مدیریت ارشد تأثیر تعدیل‌کننده قابل توجهی بین مقررات زیست‌محیطی و مدیریت مالی سبز ندارد.
یانگ و همکاران	۲۰۲۲	بررسی استراتژی باز استفاده پایدار در مدیریت مالی شرکت‌ها با تکیه بر مدل داده‌های حجیم	در نهایت، یک استراتژی توسعه محور ارزش سازمانی مبتنی بر رشد پایدار برای توسعه بلندمدت پیشنهاد شد. یافته‌های تجربی نشان می‌دهند که مدل هشدار اولیه مالی مبتنی بر یادگیری عمیق، برای هشدار مالی دو ساله دارد که بسیار برتر از اثر پیش‌بینی مدل‌های سنتی پیش‌بینی ریسک مالی است.

منابع: یافته‌های پژوهش

در عصر حاضر، توسعه پایدار به عنوان یکی از اولویت‌های اصلی سازمان‌ها، به‌ویژه نهادهای آموزشی و پژوهشی، مطرح است. دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران، با توجه به جایگاه برجسته خود در عرصه آموزش و پژوهش، نقش مهمی در کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست و ترویج پایداری محیطی ایفا می‌کنند. مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی، یکی از ابزارهای کلیدی برای تحقق این هدف است. این رویکرد نه تنها به بهبود عملکرد مالی و اقتصادی این دانشگاه‌ها کمک می‌کند، بلکه موجب کاهش مصرف منابع طبیعی، مدیریت بهینه انرژی، و کاهش تولید پسماندهای زیان‌آور می‌شود. برای توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی، لازم است دانشگاه‌ها ابتدا به شناسایی نقاط ضعف و قوت سیستم‌های مالی و محیط‌زیستی خود بپردازند. در این راستا، استفاده از فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، تحلیل داده‌های زیست‌محیطی، و ابزارهای دیجیتال می‌تواند به طراحی مدل‌های مالی مبتنی بر اصول پایداری کمک کند. همچنین، تدوین چارچوب‌های شفاف برای مدیریت هزینه‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها در پروژه‌های سبز، از جمله ایجاد ساختمان‌های کم‌مصرف انرژی و استفاده از منابع تجدیدپذیر، ضروری است. این اقدامات ضمن کاهش هزینه‌های عملیاتی، به کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست نیز منجر خواهد شد. علاوه بر این، آموزش و آگاه‌سازی کارکنان، دانشجویان، و مدیران دانشگاه‌ها نسبت به اهمیت پایداری محیطی و نقش آن در مدیریت مالی پایدار، بخش مهمی از این استراتژی‌ها را تشکیل می‌دهد. ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر احترام به محیط‌زیست و توسعه برنامه‌های آموزشی و پژوهشی مرتبط، می‌تواند به افزایش سطح مشارکت و مسئولیت‌پذیری اعضای دانشگاه در تحقق اهداف پایداری کمک کند. در نهایت، لازم است دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران به ایجاد شبکه‌های همکاری با سایر نهادها و سازمان‌های فعال در حوزه محیط‌زیست و مدیریت مالی پایدار بپردازند. چنین شبکه‌هایی می‌توانند زمینه‌ساز تبادل دانش، تجربیات، و منابع مالی برای اجرای پروژه‌های مشترک در راستای پایداری محیطی شوند. با اتخاذ این رویکرد، دانشگاه‌ها نه تنها به بهبود عملکرد مالی خود دست خواهند یافت، بلکه نقش مهمی در تحقق اهداف زیست‌محیطی ملی و بین‌المللی ایفا خواهند کرد.

۲- روش پژوهش

برای پاسخ به سؤال تحقیق، از روش‌شناسی کیفی استفاده شده است. این پژوهش از نظر فلسفه تحقیق در زمره پارادایم اثبات‌گرایی قرار می‌گیرد و از نوع کاربردی است. همچنین از حیث ترکیب روش‌های پژوهش، دارای رویکرد استقرایی و قیاسی بوده و با راهبرد پیمایشی انجام شده است. هدف این تحقیق اکتشافی است و به شناسایی متغیرها و بررسی روابط علی میان آن‌ها می‌پردازد. داده‌های موردنیاز از طریق مصاحبه با خبرگان مدیران واحدهای دانشگاه علوم پزشکی شهر تهران جمع‌آوری

شده و تحلیل کیفی داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Maxqda 20 صورت گرفته است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۱۲ نفر از مدیران واحدهای دانشگاه علوم پزشکی شهر تهران بوده‌اند که نمونه‌گیری به روش غیراحتمالی قضاوتی (هدفمند) انجام شده است. مصاحبه‌ها با در نظر گرفتن ویژگی‌های خبرگان مدیران انجام شده است و برای ارائه مدلی در زمینه فرآیند توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی در سطوح مختلف با توجه به مدیریت عملکرد، از روش گلوله برفی برای نمونه‌گیری استفاده شده است. مصاحبه‌ها به صورت نیمه‌ساختاریافته با سؤالات باز و کلی تا رسیدن به اشباع داده‌ها با ۱۲ نفر انجام شد و برای اطمینان بیشتر، تعداد مصاحبه‌ها تا ۲۰ نفر ادامه یافت. در این پژوهش، با توجه به تحقیقات کلارک (۲۰۰۵)، که تأکید دارد در مدل‌هایی که شرایط کنونی تأثیر قابل‌توجهی بر تغییرات ارکان اصلی مدل دارد، تحلیل داده‌بنیاد مفید است، از تکنیک داده‌بنیاد بهره گرفته شد و عوامل اصلی با استفاده از نرم‌افزار Maxqda 20 شناسایی شدند.

۳- یافته‌های پژوهش

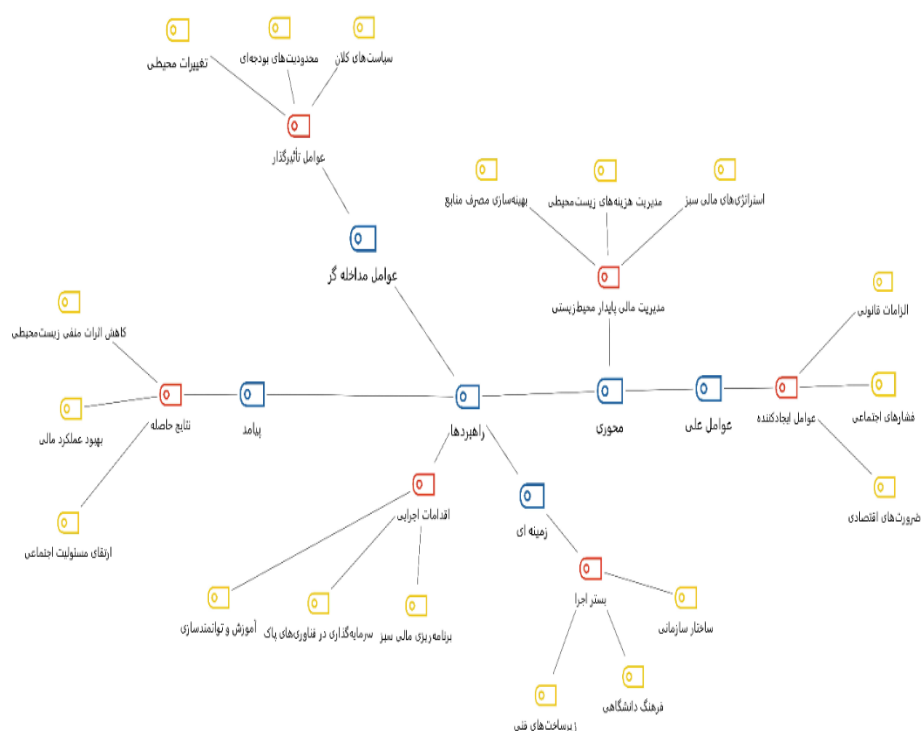
استراوس و کوربین (۱۹۹۸) انواع دسته‌هایی را که پیرامون پدیده محوری قرار می‌گیرند، شامل موارد زیر معرفی کرده‌اند: شرایط علی (عواملی که منجر به شکل‌گیری مقوله محوری می‌شوند)، شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر (عوامل داخلی و خارجی تأثیرگذار بر اجرای راهبردهای مدل)، راهبردها (استراتژی‌های پیشنهادی در پاسخ به پدیده محوری)، و پیامدها (نتایج حاصل از اجرای راهبردها). در این پژوهش، برای تحلیل داده‌ها و طراحی الگویی با هدف توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست، که دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران به‌عنوان مورد مطالعه انتخاب شده‌اند، از روش تحلیل مضمون و شبکه مضامین استفاده شده است.

جدول ۲: فرایند کدگذاری نظری به منظور کشف مضامین پایه، سازمان یافته طراحی الگویی در جهت توسعه استراتژی های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست (مورد مطالعه دانشگاه های علوم پزشکی شهر تهران)

مفاهیم	مقوله ها	مقوله های عمده	نوع مقوله
قوانین زیست محیطی مطالبات ذینفعان افزایش هزینه های مصرف منابع	الزامات قانونی	عوامل ایجادکننده	عوامل علی
	فشارهای اجتماعی		
	ضرورت های اقتصادی		
طراحی مدل های مالی پایدار کنترل هزینه های عملیاتی زیست محیطی مدیریت بهینه منابع طبیعی و مالی	استراتژی های مالی سبز	مدیریت مالی پایدار محیط زیستی	محوری
	مدیریت هزینه های زیست محیطی		
	بهینه سازی مصرف منابع		
تدوین برنامه های مالی پایدار خرید تجهیزات کم مصرف برگزاری دوره های آموزشی	برنامه ریزی مالی سبز	اقدامات اجرایی	راهنماها
	سرمایه گذاری در فناوری های پاک		
	آموزش و توانمندسازی		
چارت سازمانی دانشگاه ها ارزش های سازمانی امکانات و تجهیزات موجود	ساختار سازمانی	بستر اجرا	زمینه ای
	فرهنگ دانشگاهی		
	زیرساخت های فنی		
سیاست های دولتی منابع مالی محدود تغییرات اقلیمی	سیاست های کلان	عوامل تأثیرگذار	عوامل مداخله گر
	محدودیت های بودجه ای		
	تغییرات محیطی		
کاهش آلودگی و پسماند صرفه جویی در هزینه ها افزایش اعتبار سازمانی	کاهش اثرات منفی زیست محیطی	نتایج حاصله	پیامد
	بهبود عملکرد مالی		
	ارتقای مسئولیت اجتماعی		

منابع: یافته های پژوهش

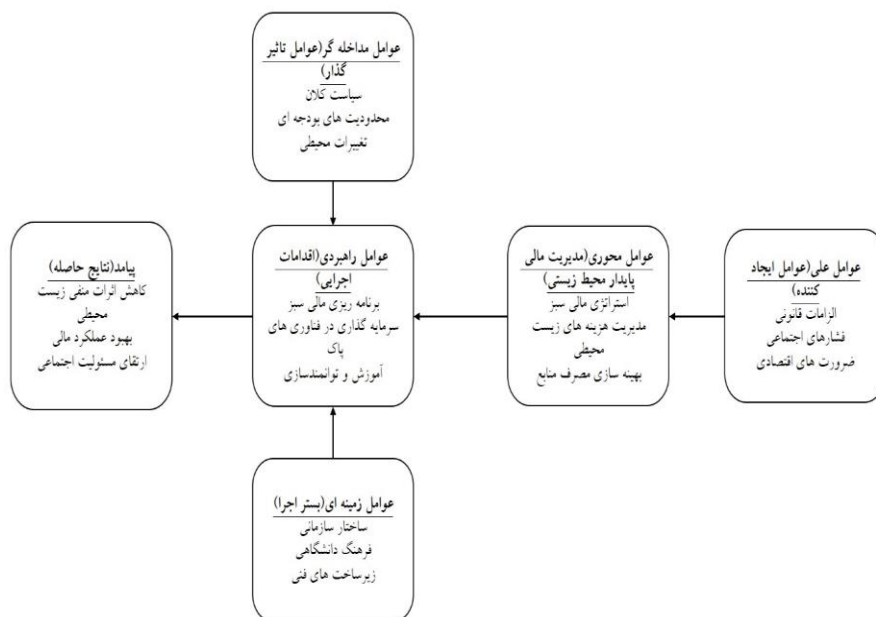
شکل زیر، نشان دهنده طراحی الگویی در جهت توسعه استراتژی های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست (مورد مطالعه دانشگاه های علوم پزشکی شهر تهران) می باشد

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش؛ منابع: یافته‌های پژوهش

منابع: یافته‌های پژوهش

در مرحله ابتدایی پژوهش و با تحلیل داده‌های جمع‌آوری‌شده، از کدگذاری باز برای استخراج ۱۹ مفهوم در قالب ۷ مقوله عمده استفاده شد که از رونویسی مصاحبه‌ها به‌دست آمد. پس از آن، کدگذاری انتخابی و کدگذاری محوری نیز صورت گرفت. در بین عوامل شناسایی‌شده، پارادایم کدگذاری محوری انجام شد که بر اساس آن، روابط خطی میان مقوله‌های پژوهش از جمله شرایط علی، مقوله‌های محوری، شرایط زمینه‌ای و پیامدها تعیین گردید. شکل ۱ مدل فرآیند کیفی پژوهش و پارادایم کدگذاری محوری را به تصویر می‌کشد.

شکل ۲: کدگذاری محوری براساس مدل پارادیمی توسعه استراتژی های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست دانشگاه های علوم پزشکی شهر تهران، منابع: یافته های پژوهش

منابع: یافته های پژوهش

۴- نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف طراحی الگویی جامع برای توسعه استراتژی های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط زیست در دانشگاه های علوم پزشکی شهر تهران انجام گرفت. نتایج حاصل از این مطالعه نشان می دهد که دانشگاه های علوم پزشکی به عنوان نهادهای پیشرو در حوزه سلامت و آموزش، نقش مهمی در تحقق اهداف توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست دارند. یافته های پژوهش بیانگر آن است که مدیریت مالی پایدار، فراتر از یک الزام اخلاقی، یک ضرورت اقتصادی و استراتژیک برای دانشگاه ها محسوب می شود، تحلیل داده های گردآوری شده از دانشگاه های علوم پزشکی شهر تهران نشان داد که عوامل متعددی در شکل گیری نیاز به استراتژی های مدیریت مالی پایدار نقش دارند. الزامات قانونی نظیر قوانین کاهش انتشار کربن و مدیریت پسماندهای پزشکی، فشارهای اجتماعی ناشی از افزایش آگاهی عمومی نسبت به مسائل زیست محیطی، و ضرورت های

اقتصادی افزایش هزینه‌های انرژی و جریمه‌های آلودگی، به‌عنوان محرک‌های اصلی برای بازنگری در رویکردهای مالی سنتی عمل می‌کنند. تصویب قانون «مدیریت پسماندهای پزشکی» در سال ۱۴۰۲ که دانشگاه‌ها را ملزم به اختصاص حداقل ۱۰٪ از بودجه سالانه به سیستم‌های مدیریت پسماند کرده است، نمونه بارزی از این الزامات قانونی است. هسته اصلی الگوی پیشنهادی این پژوهش، ادغام اصول پایداری در چرخه مدیریت مالی دانشگاه‌هاست که از طریق سه رویکرد کلیدی محقق می‌شود: بودجه‌بندی سبز، سرمایه‌گذاری در فناوری‌های کم‌کربن و اجرای حسابداری زیست‌محیطی. نتایج نشان می‌دهد که دانشگاه علوم پزشکی تهران با اجرای پروژه «ساختمان‌های هوشمند» توانسته است مصرف برق خود را ۳۰٪ کاهش دهد و سالانه ۷ میلیارد تومان صرفه‌جویی مالی داشته باشد. این یافته تأییدی بر امکان‌پذیری و سودآوری اقتصادی رویکردهای مالی پایدار است، برای عملیاتی‌سازی این الگو، سه اقدام اجرایی کلیدی شناسایی شد: برنامه‌ریزی مالی سبز (تخصیص منابع به پروژه‌های پایدار)، آموزش و توانمندسازی (برگزاری دوره‌های آموزشی برای مدیران مالی و کارکنان) و سرمایه‌گذاری در فناوری‌های پاک (خرید تجهیزات کم‌مصرف و سیستم‌های تصفیه). این اقدامات نیازمند هماهنگی بین بخش‌های مالی، فنی و آموزشی دانشگاه‌هاست و موفقیت آن‌ها به شدت به بسترهای سازمانی وابسته است، با این حال، یافته‌های پژوهش نشان داد که موانع متعددی در مسیر اجرای این استراتژی‌ها وجود دارد. ساختار مالی غیرمنعطف، نبود فرهنگ پایداری در میان کارکنان و کمبود امکانات فنی (مانند نرم‌افزارهای حسابداری سبز) به‌عنوان چالش‌های اصلی شناسایی شدند. به‌عنوان مثال، ۶۵٪ از دانشگاه‌های مورد مطالعه فاقد واحد تخصصی «مدیریت پایداری» در ساختار سازمانی خود بودند که هماهنگی بین بخشی را مختل می‌کرد. همچنین، عوامل داخلی (مانند محدودیت‌های بودجه‌ای و مقاومت کارکنان) و عوامل خارجی (نظیر نوسانات قیمت انرژی، تحریم‌های فناوری و تغییرات سیاست‌های کلان دولت) بر اجرای موفق این الگو تأثیر می‌گذارند، علی‌رغم این چالش‌ها، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اجرای موفق الگوی پیشنهادی می‌تواند به دستاوردهای قابل توجهی در سه حوزه منجر شود: کاهش اثرات منفی زیست‌محیطی (کاهش ۴۰٪ مصرف آب در دانشگاه‌ها طی پنج سال)، بهبود عملکرد مالی (صرفه‌جویی سالانه ۲۰ میلیارد تومان از طریق مدیریت بهینه پسماند) و ارتقای مسئولیت اجتماعی (افزایش رتبه دانشگاه‌ها در شاخص‌های بین‌المللی پایداری)، در مجموع، این پژوهش نشان می‌دهد که توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی، نه تنها پاسخگوی الزامات قانونی و اجتماعی است، بلکه به‌عنوان یک راهبرد اقتصادی هوشمند، موجب کاهش هزینه‌ها و جذب منابع مالی جدید می‌شود. با این حال، موفقیت این الگو مستلزم بازتعریف ساختارهای سازمانی، تقویت فرهنگ پایداری و هماهنگی با سیاست‌های کلان است. دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران با تبدیل شدن به پیشگامان این تحول، می‌توانند الگویی ملی برای سایر مؤسسات آموزشی ارائه دهند و سهم مؤثری در تحقق اهداف توسعه پایدار ایفا کنند.

۵- پیشنهادات

برای تحقیقات آتی در مورد مدل در جهت توسعه استراتژی‌های مدیریت مالی با رویکرد پایداری محیطی و کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست (مورد مطالعه دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران)، پیشنهادات زیر را می‌توان ارائه کرد:

- پیشنهاد می‌شود وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری سازمان حفاظت محیط‌زیست، سند جامع مدیریت مالی پایدار را برای دانشگاه‌های علوم پزشکی تدوین نماید. این سند باید شامل استانداردها، شاخص‌های عملکردی و اهداف کمی مشخص برای کاهش اثرات زیست‌محیطی باشد.
- پیشنهاد می‌شود حداقل ۱۵ درصد از بودجه سالانه دانشگاه‌های علوم پزشکی به پروژه‌های زیست‌محیطی و سرمایه‌گذاری در فناوری‌های پاک اختصاص یابد. همچنین، مشوق‌های مالیاتی برای دانشگاه‌هایی که اهداف زیست‌محیطی را محقق می‌سازند، در نظر گرفته شود.
- تأسیس صندوق مشترک میان دانشگاه‌های علوم پزشکی برای تأمین مالی پروژه‌های پایدار با اولویت‌دهی به طرح‌های نوآورانه در زمینه کاهش مصرف انرژی و مدیریت پسماند پیشنهاد می‌گردد.
- پیشنهاد می‌شود هر دانشگاه علوم پزشکی، واحد مستقلی با عنوان «مدیریت پایداری» در ساختار سازمانی خود ایجاد کند که مستقیماً زیر نظر ریاست دانشگاه فعالیت نماید. این واحد مسئول هماهنگی بین بخش‌های مالی، فنی و آموزشی برای اجرای پروژه‌های زیست‌محیطی خواهد بود.
- اجرای سیستم حسابداری زیست‌محیطی برای ردیابی هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم مرتبط با محیط‌زیست و محاسبه دقیق صرفه‌جویی‌های حاصل از اقدامات پایدار پیشنهاد می‌گردد. این سیستم باید قابلیت گزارش‌دهی منظم به مدیران ارشد را داشته باشد.
- تدوین و اجرای برنامه جامع آموزشی برای مدیران مالی، کارکنان و دانشجویان با هدف ارتقای آگاهی نسبت به اصول اقتصاد چرخشی، مدیریت منابع پایدار و حسابداری زیست‌محیطی توصیه می‌شود.
- پروژه‌های پایلوت در زمینه‌های مختلف مانند نصب پنل‌های خورشیدی، سیستم‌های بازیافت آب خاکستری و مدیریت هوشمند انرژی در یک دانشکده یا بیمارستان پیشنهاد می‌شود تا پس از ارزیابی نتایج، در سطح کل دانشگاه گسترش یابد.
- طراحی و پیاده‌سازی شاخص‌های کلیدی عملکرد (KPIs) برای ارزیابی موفقیت استراتژی‌های مدیریت مالی پایدار و رتبه‌بندی واحدهای مختلف دانشگاه بر اساس این شاخص‌ها توصیه می‌گردد.

منابع

۱. اصغری‌پور، حسین؛ بهبودی، داود؛ محمدی خانقاهی، رباب (۱۳۹۲) اثرات توسعه اقتصادی و توسعه مالی بر کیفیت محیط زیست در کشورهای منتخب عضو اوپک، *فصلنامه محیط زیست و انرژی*، ۲(۶)، ۱-۲۶.
۲. داودی، سید محمد رضا؛ عابدیان، منصور؛ کاظمی، ندا. (۱۴۰۳). ارتباط تامین مالی سبز و نوآوری سبز در ریسک پذیری شرکت ها با رویکرد نظریه بازی ها، *مطالعات مدیریت توسعه سبز*، ۱-۲۸.
۳. روحانی راد، شایان (۱۴۰۱) بررسی نقش تأمین مالی سبز بر موفقیت مالی شرکت های خصوصی با نقش میانجی سرمایه گذاری سبز، *فصلنامه تحلیل بازار سرمایه*، ۲(۲)، ۱۵۱-۱۷۷.
۴. شفائی مقدم، الهام؛ نیازی، محسن. (۱۳۹۹). فرا تحلیل مطالعات رابطه آگاهی زیست محیطی و رفتار زیست محیطی در ایران. *محیط زیست و توسعه فرابخشی*، ۵(۶۷)، ۵۱-۶۴.
۵. ضرابی، محمدمهدی؛ مفاخری، سودابه؛ احمدیان، محیا؛ زرکش، ندا (۱۴۰۱) بررسی تاثیر آموزش محیط زیست بر ارتقاء آگاهی محیط زیستی دانش آموزان (نمونه موردی: دبیرستان های شهر کرج)، *فصلنامه انسان و محیط زیست*، ۶۳، ۲۲۹-۲۱۷.
۶. فرح آبادی، مسعود؛ حیدر پور، فرزانه (۱۴۰۱) تاثیر جهت گیری محیط زیست بر عملکرد مالی با تاکید بر اثرات مدیریت سبز تامین کننده و سرمایه ارتباطی، *فصلنامه قضاوت و تصمیم گیری در حسابداری و حسابرسی*، ۱(۱)، ۶۷-۹۰.
۷. فرح آبادی، مسعود؛ حیدرپور، فرزانه (۱۴۰۱) تاثیر جهت گیری محیط زیست بر عملکرد مالی با تاکید بر اثرات مدیریت سبز تامین کننده و سرمایه ارتباطی، *قضاوت و تصمیم گیری در حسابداری*، ۱(۱)، ۶۷-۹۰.
۸. فرح آبادی، مسعود؛ حیدرپور، فرزانه؛ جهانشاد، آریتا. (۱۴۰۲). جهت گیری پایداری زیست محیطی و ساختار مالی؛ اثرات تعدیل کننده سطح فعالیت، نوع صنعت، سودآوری و سرمایه زیست محیطی، *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۱۲(۴۶)، ۲۴۵-۲۵۸.
۹. قهرمانی، مرتضی؛ احتشام راثی، رضا؛ عابدی، صادق. (۱۴۰۱). آثار متقابل پارامترهای اجتماعی و عوامل زیست محیطی در سودآوری و ارزش آفرینی اقتصادی: نقش واسطه ای نسبت های مالی و عوامل پایداری شرکت، *دانش حسابداری مالی*، ۹(۳)، ۱۷۹-۲۰۵.
۱۰. مرادی، مجید. (۱۳۹۷). نقش فرهنگ سازمانی در انتخاب استراتژی های مالی توسط مدیران مالی، *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۷(۲۶)، ۷۷-۹۲.
۱۱. مزیدی، علیرضا؛ مزیدی، مهدیه (۱۴۰۲). مدیریت منابع انسانی سبز و رفتار عملکرد زیست محیطی با نقش آگاهی زیست محیطی و رهبری خدمتگزار، *فصلنامه مدیریت سبز*، ۳(۳)، ۱۶۶-۱۴۶.

12. Aisyah, S., & Syah, F. (2024). Financial Management Strategy In Online Shop In South Sulawesi. *International Journal of Economic Research and Financial Accounting*, 2(4).
13. Ali, K., Jianguo, D., & Kirikkaleli, D. (2023). How do energy resources and financial development cause environmental sustainability?. *Energy Reports*, 9, 4036-4048.
14. Balasubramanian, A. (2017). Environmental Studies. Educational Video Documentaries in Earth, *Atmospheric and Ocean Sciences*, 1.
15. Chen, S., Lakkanawani, P., Suttipun, M., & Xue, H. (2023). Environmental regulation and corporate performance: The effects of green financial management and top management's environmental awareness. *Cogent Business & Management*, 10(1), 2209973.
16. Chepkuto, E., & Kwasir, J. (2022). Effect of Financial Management Strategy on Sustainable Performance of Community-Based Organizations in Ainabkoi Sub County. *Scholars Journal of Economics, Business and Management*, 234-246
17. Danso, A., Adomako, S., Amankwah-Amoah, J., Owusu-Agyei, S., & Konadu, R. (2019). Environmental sustainability orientation, *competitive strategy and financial performance*. *Business Strategy and the Environment*, 28(5), 885-895.
18. Demissew Beyene, S., & Kotosz, B. (2020). Testing the environmental Kuznets curve hypothesis: an empirical study for East African countries. *International Journal of Environmental Studies*, 77(4), 636-654.
19. Dominic, O. B., Atianashie, M., & Adaobi, C. C. (2023). Financial Management Practices among Small and Medium Scale Enterprises in the Sunyani Municipality: Financial Management Practices among Small and Medium Scale Enterprises. *Scholars Journal of Science and Technology*, 4(1), 828-840.
20. Hao, X., Fu, W., & Albitar, K. (2023). Innovation with ecological sustainability: does corporate environmental responsibility matter in green innovation?. *Journal of Economic Analysis*, 2(3), 21-42.
21. Hidayat, M., Defitri, S. Y., & Hilman, H. (2024). The Impact of Artificial Intelligence (AI) on Financial Management. *Management Studies and Business Journal*, 1(1), 123-129.
22. Khan, H., Weili, L., & Khan, I. (2022). Environmental innovation, trade openness and quality institutions: an integrated investigation about environmental sustainability. *Environment, Development and Sustainability*, 1-31.

23. Klychova, G., Zaugarova, E., Zakirova, A., Dyatlova, A., & Gimadiev, I. (2021). Control and analytical aspects of the management of financial results of enterprises. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 273, p. 10039). EDP Sciences.
24. Li, Y. (2024). Research on the Relationship between Intangible Asset Management and Financial Development in Hospitals. *Financial Engineering and Risk Management*, 7(1), 11-16.
25. Sonmez Cakir, F., & Adiguzel, Z. (2023). Effects of innovative finance, strategy, organization and performance: a case study of company. *International Journal of Innovation Science*, 15(1), 42-58
26. Svatošová, V. (2017). Identification of financial strategy in small & medium-sized entrepreneurship. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*
27. Udeagha, M. C., & Muchapondwa, E. (2023). Green finance, fintech, and environmental sustainability: Fresh policy insights from the BRICS nations. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 1-17.
28. Wang, Z., Zaman, S., Rasool, S. F., Zaman, Q. U., & Amin, A. (2020). Exploring the relationships between a toxic workplace environment, workplace stress, and project success with the moderating effect of organizational support: Empirical evidence from Pakistan. *Risk management and healthcare policy*, 1055-1067
29. Yang, J., & Liu, X. (2023). The role of sustainable development goals, financial knowledge and investment strategies on the organizational profitability: Moderating impact of government support. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 36(1), 1570-1591
30. Yang, M. (2024). A Study on the Impact of Corporate Financial Accounting Management System on Corporate Innovation Under Sustainable Development Strategy. *Journal of Information & Knowledge Management*, 2450008
31. Yusufu, O. S., Suleiman, O., & Akuh, J. I. (2020). Financial management strategy and the growth of small and medium enterprises in Nigeria. *Ilorin Journal of Human Resource Management (IJHRM)*, 4(2), 145-154